

תלמיד שגלה - מגלין רבו עמו

Commemorating *moreinu rabbeinu* Rav Moshe Kahn z"l on his first *yahrzeit*

Dr. Shana Strauch Schick

1) תלמוד בבלי מסכת מכות דף י עמוד א

תנא: תלמיד שגלה - מגלין רבו עמו, שנאמר: וחי, עביד ליה מידי דתהוי ליה חיותא.

אמר ר' זעירא: מכאן שלא ישנה אדם לתלמיד שאינו הגון.

א"ר יוחנן: הרב שגלה - מגלין ישיבתו עמו.

איני? והא א"ר יוחנן: מנין לדברי תורה שהן קולטין? שנאמר: את בצר במדבר וגו', [ונכתב בתריה: וזאת התורה! לא קשיא: הא בעידנא דעסיק בה, הא בעידנא דלא עסיק בה.

ואי בעית אימא: מאי קולטין? ממלאך המות. כי הא דרב חסדא הוה יתיב וגריס בבי רב, ולא הוה קא יכול שליחא [דמלאכא דמותא] למיקרב לגביה, דלא הוה שתיק פומיה מגירסא; סליק ויתיב אארזא דבי רב, פקע ארזא ושתיק, ויכיל ליה.

2) חידושי הריטב"א מסכת מכות דף י עמוד א

מגלין רבו עמו. פ"י ואף על פי שיש ישיבה בערי מקלט שלא מן הכל אדם זוכה ללמוד כדאמרין במס' ע"ז (י"ג א').**

מנין לדברי תורה שהן קולטין. פירוש קס"ד דבעי לומר שבית מדרשו קולטו ואם הרגו שם גואל הדם נהרג עליו כאלו הרגו בערי מקלט.

3) תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף יג עמוד א

והא תניא: הולכין ליריד של עובדי כוכבים, ולוקחין מהם בהמה עבדים ושפחות, בתים ושדות וכרמים, וכותב ומעלה בערכאות שלהן, מפני שהוא כמציל מידם; ואם היה כהן - מטמא בחוצה לארץ לדון ולערער עמהם; וכשם שמטמא בחוצה לארץ, כך מטמא בבית הקברות. בבית הקברות סלקא דעתך? טומאה דאורייתא היא! אלא בית הפרס דרבנן. ומטמא ללמוד תורה ולישא אשה, א"ר יהודה: אימתי? בזמן שאין מוצא ללמוד, אבל בזמן שמוצא ללמוד - אינו מטמא; רבי יוסי אומר: אפילו בזמן שמוצא ללמוד - יטמא, לפי שאין אדם זוכה ללמוד מכל,

רש"י מסכת עבודה זרה דף יג עמוד א

וכותב - שטרות.

ומעלה בערכאות שלהן - מקום גדוליהן ושופטיהן ומעלה שטרותיו לפנייהם לחתום ואף על פי שכבוד ותפארת היא להם ואיכא למימר דאזיל ומודה.

שהוא כמציל מידם - שמתוך כך יהיו לו עדים ומסייעין להציל מן העוררין.

בית הפרס - שדה שנחרש בה קבר וחשו חכמים עד מאה אמות דלדלה מחרישה את כתייתי העצמות ושמא יעבור על עצם כשעורה ויסיטנו.

לצידין - לחוצה לארץ וארץ העמים מטמא מדרבנן כבית הפרס.

ואמר רבי יוחנן הלכה כרבי יוסי - ומדאייירי ר' יוחנן ש"מ שמיעא ליה לר' יוחנן הך מתני' ולוקחין מהו בהמה פליגא אדרבי נתן.

4) תוספות מסכת עבודה זרה דף יג עמוד א

ללמוד תורה ולישא אשה - פירוש ודעתו לחזור לא"י דאילו אין דעתו לחזור אמר בכתובות פ"ב (דף קיא.) אחיו של זה נשא (אשה) [עובדת כוכבים] ומת ברוך המקום שהרגו וזה ירד אחריו לחוצה לארץ [ודוקא בהנך מצות שהן חשובות ללמוד תורה שגדול תלמוד תורה שמביא לידי מעשה ואשה נמי דכתיב (ישעיה מה*) לא תהו בראה אבל לשאר מצות לא והכי משמע פ"ד דמגילה (דף כז.) אבל בשאלתות דרב אחא מפורש הנך דקילי וכ"ש לשאר מצות שהם חשובות.

*ישעיהו פרק מה פסוק יח

(יח) כִּי כֹה אָמַר יְהוָה בֹּרְא הַשָּׁמַיִם הוּא הַאֲלֹהִים יֵצֵר הָאָרֶץ וְעֹשֶׂה הוּא כּוֹנֵן לֹא-תִהְיֶה בְּרָאָה לְשֶׁבֶת יִצְרָה אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד:

5) רי"ף הלכות קטנות (מנחות) - הלכות טומאה דף ב עמוד ב

ואסור ליה לכהן למיעל לבית הקברות דקבר מטמא כמת שנא' וכל אשר יגע (בו) על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר יטמא ואפילו לבית הפרס נמי אסיר ליה למיעל ומאי היא? שדה שנחרש בה קבר כדתנן החורש את הקבר הרי זה עושה בית הפרס עד כמה הוא עושה בית הפרס מלא מענה מאה אמה בית ארבע סאה דהוי מאה על מאה ואי אזיל לדבר מצוה כגון מינסב איתתא או ללמוד תורה וליכא אורחא אחריתי שרי ליה למיזל בבית הפרס

6) רמב"ם הלכות אבל פרק ג הלכה יד

מותר לכהן להטמא בבית הפרס או בחוצה לארץ לדבר מצוה בזמן שאין שם דרך אלא היא, כגון שהלך לישא אשה או ללמוד תורה, אף על פי שיש שם מי שילמדנו בארץ ישראל לא מן הכל אדם זוכה ללמוד,

7) משנה מסכת מגילה פרק ג משנה א

בני העיר שמכרו רחובה של עיר לוקחין בדמיו בית הכנסת בית הכנסת לוקחין תיבה תיבה לוקחין מטפחות מטפחות לוקחין ספרים ספרים לוקחים תורה אבל אם מכרו תורה לא יקחו ספרים ספרים לא יקחו מטפחות מטפחות לא יקחו תיבה תיבה לא יקחו בית הכנסת בית הכנסת לא יקחו את הרחוב וכן במותריהן אין מוכרין את של רבים ליחיד מפני שמורדין אותו מקדושתו דברי רבי יהודה אמרו לו אם כן אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה:

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כז עמוד א

אבל מכרו תורה לא יקחו ספרים וכו'. איבעיא להו: מהו למכור ספר תורה ישן ליקח בו חדש? כיון דלא מעלי ליה - אסור, או דלמא כיון דליכא לעלוויי עילווייא אחרינא - שפיר דמי? - תא שמע: אבל מכרו תורה - לא יקחו ספרים. ספרים הוא דלא, הא תורה בתורה - שפיר דמי! - מתניתין דיעבד, כי קא מיבעיא לן - לכתחלה. תא שמע: גוללין ספר תורה במטפחות חומשין, וחומשין במטפחות נביאים וכתובים, אבל לא נביאים וכתובים במטפחות חומשין, ולא חומשין במטפחות ספר תורה. קתני מיהת: גוללים ספר תורה במטפחות חומשין, מטפחות חומשין - אין, מטפחות ספר תורה - לא. - אימא סיפא: ולא חומשין

במטפחות ספר תורה. הא תורה בתורה - שפיר דמי! אלא, מהא ליכא למישמע מינה. תא שמע: מניחין ספר תורה על גבי תורה, ותורה על גבי חומשין וחומשין על גבי נביאים וכתובים. אבל לא נביאים וכתובים על גבי חומשין, ולא חומשין על גבי תורה. הנחה קאמרת? שאני הנחה דלא אפשר. דאי לא תימא הכי - מיכרך היכי כרכינן? והא קא יתיב דפא אחבריה! אלא, כיון דלא אפשר - שרי, הכא נמי כיון דלא אפשר - שרי. תא שמע: דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום רבן שמעון בן גמליאל: לא ימכור אדם ספר תורה ישן ליקח בו חדש. - התם משום פשיעותא, כי קאמרינן - כגון דכתיב ומנח לאיפרוקי, מאי?

[- תא שמע דאמר רבי יוחנן משום רבי מאיר: אין מוכרין ספר תורה אלא ללמוד תורה, ולישא אשה, שמע מינה: תורה בתורה שפיר דמי. - דלמא שאני תלמוד, שהתלמוד מביא לידי מעשה. אשה נמי - לא תהו בראה לשבת יצרה, אבל תורה בתורה - לא. תנו רבנן: לא ימכור אדם ספר תורה אף על פי שאינו צריך לו, יתר על כן אמר רבי שמעון בן גמליאל: אפילו אין לו מה יאכל ומכר ספר תורה או בתו - אינו רואה סימן ברכה לעולם.]

8) שיירי קרבן מסכת נזיר פרק ז הלכה א

תני מיטמא הוא כהן ויוצא לח"ל כו'. בבבלי ע"ז פ"ק ד' י"ג גרסי' כהן מטמא בח"ל לדון ולערער עמהם כשם שמטמא בבה"ק ס"ד טומאה דאורייתא היא אלא בבית הפרס דרבנן ומטמא ללמוד תורה ולישא אשה. וכו' תו' דוקא ללמוד תורה ולישא אשה דמצות חשובות הן אבל שאר מצות לא ובשאלתות כ' הנך דקילין וכ"ש שאר מצות ע"כ. [וקשה הא בסוגין מפורש דה"ה לשאר מצות גם רישא דברייתא דבבלי מפורשת בהיפך דקתני לדון ולערער עמהם. ונראה דקשיא לתו' למה הפסיק באמצע הברייתא ותני כשם כו' וכך היא שנויה בתוספתא שם. גם למה לו לשנות שנית ומטמא גבי ללמוד תורה. לכך מפרשין הא דתני ומטמא ללמוד תורה היינו אפי' טומאה דאורייתא כדמוכח בסוגין]

9) תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף ח עמוד א-ב

רבה רמא צדקה איתמי דבי בר מריון, א"ל אביי, והתני רב שמואל בר יהודה: אין פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבויים! א"ל: אנא לאחשובינהו קא עבידנא. איפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא, שדרה ארנקה דדינרי לקמיה דרב יוסף, אמרה: ליהוי למצוה רבה. יתיב רב יוסף וקא מעיין בה, מאי מצוה רבה? א"ל אביי, מדתני רב שמואל בר יהודה: אין פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבויים, שמע מינה: פדיון שבויים מצוה רבה היא. [אמר ליה רבא לרבה בר מרי: מנא הא מילתא דאמור רבנן דפדיון שבויים מצוה רבה היא? א"ל, דכתיב*: "והיה כי יאמרו אליך אנה נצא ואמרת אליהם כה אמר ה' אשר למות למות ואשר לחרב לחרב ואשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי,"]

ואמר רבי יוחנן: כל המאוחר בפסוק זה קשה מחבירו. חרב קשה ממות - אי בעית אימא: קרא, ואי בעית אימא: סברא; אי בעית אימא סברא, האי קא מינוול והאי לא קא מינוול; ואבע"א קרא יקר בעיני ה' המותה לחסידיו. רעב קשה מחרב - איבעית אימא סברא, האי קא מצטער והאי לא קא מצטער; איבעית אימא קרא, טובים היו חללי חרב מחללי רעב. שבי [קשה מכולם], דכולהו איתנהו ביה.

*ירמיהו פרק טו פסוק ב

וְהָיָה כִּי-יֵאמְרוּ אֵלַיךְ אָנֹכִי נִצָּא וְאִמְרַתְּ אֵלֵיהֶם כֹּה-אָמַר יְקֻזְק אֲשֶׁר לְמוֹת לְמוֹת וְאֲשֶׁר לְחָרֵב לְחָרֵב וְאֲשֶׁר לְרַעֵב לְרַעֵב וְאֲשֶׁר לְשָׂבִי לְשָׂבִי:

תהילים קטז פסוק טו

יְקַר בְּעֵינַי יְהוָה הַמּוֹתָה לְחַסְדָּיו:

איכה פרק ד פסוק ט
טוֹבִים הִיוּ חֲלָלֵי-חֶרֶב מִחֲלָלֵי רֶעֶב שֶׁהֵם יִזְבּוּ מִדְּקָרִים מִתְּנוּבַת שְׂדֵי:

10) תוספות מסכת בבא בתרא דף ח עמוד ב

פדיון שבויים מצוה רבה - והא דאמר בפרק בני העיר (מגילה דף כז.) אין מוכרין ס"ת אלא ללמוד תורה ולישא אשה ולא קתני פדיון שבויים שמא מילתא דפשיטא היא ולא איצטריך למיתני.

11) יד דוד מסכת בבא בתרא דף ח עמוד ב

תוספות ד"ה פדיון שבויים. [והא דאמר וכו' אין מוכרין ס"ת וכו']. ועיין במגילת ספר עשין [כה] דף וי"ו שהקשה, כיון דס"ת מותר אפילו ללמוד תורה ולישא אשה, וקדושת ס"ת גדולה מקדושת בית הכנסת, א"כ איך אמר לעיל [ג, ב] גבו זוזי ומחתי מאי ואמר דילמא איתרמי פדיון שבויים, ומשמע דוקא פדיון שבויים, הא מצוה אחרת ללמוד תורה ולישא אשה לא, ולמה יהי' בה"כ חמור מס"ת. ולע"ד ל"ק, דהתם לגבי עצמו ודאי קודם ללמוד תורה ולישא אשה, אבל גבי בית הכנסת כל הצבור לא שייך בהם ללמוד תורה ולישא אשה, ותו דבה"כ הוה כעין מצוה דרבים, אבל ס"ת הרי יכול ללמוד בס"ת אחר. ותו דדוקא לגבי עצמו מותר ללמוד תורה ולישא אשה, הא לגבי אחרים שילמדו וישאו אשה לא הותר למכור ס"ת, וא"כ ה"ה למכור צרכי בה"כ או מעות בה"כ לא, אבל פדיון שבויים בכל ענין מותר, ולהכי לא תני פדיון שבויים, דאילו ללמוד ולישא דוקא לגבי עצמו מותר, ואילו לפדיון שבויים אפילו לגבי אחרים מותר. ועיין בני חיי קפט ע"א [על המס'], מלך שלם ח"ב סה ע"ב [על המס'], מנחת בכורים [מח ע"א].

12) בעל המאור מסכת ברכות דף יא עמוד ב

הא דאמר רב יהודה אמר רב המוצא כלאים בבגדו פושטו ואפילו בשוק דוקא בכלאים דאורייתא דהוא שוע טווי ונוז אבל בכלאים דרבנן וכל כיוצא בה קיימא לן גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה וכן בדבר של ממון דכתיב והתעלמת וכמו שמפורש בגמ'